

Sygn. akt III AUa 821/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja
Sędziowie:	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.) SA Małgorzata Pasek
Protokolant: sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2018 r. w Lublinie

sprawy S. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o zapłatę składek

na skutek apelacji S. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 9 grudnia 2016 r. sygn. akt VIII U 1957/16

I. oddala apelację;

II. przyznaje radcy prawnemu M. T. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Lublinie) kwotę 2400 (dwa tysiące czterysta) złotych podwyższoną o należny podatek od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Elżbieta Czaja Małgorzata Pasek

III AUa 821/17

UZASADNIENIE

Organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 11 czerwca 2015 roku stwierdził na koncie S. K. zadłużenie

z tytułu składek na łączną kwotę 32 590,41 złotych, w tym z tytułu:

- składek na ubezpieczenia społeczne za okres od kwietnia 2014 roku do kwietnia 2015 roku w łącznej kwocie 23 047,33 złotych,

-składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od maja 2014 roku do kwietnia 2015 roku w łącznej kwocie 6 667,41 złotych,

-składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od maja 2014 roku do kwietnia 2015 roku w łącznej kwocie 1 055,77 złotych,

- odsetek za zwłokę na dzień 10 czerwca 2015 roku w łącznej kwocie 1 552,00 złotych, przy czym od dnia 11 czerwca 2015 roku dłużnik zobowiązany jest do samodzielnego naliczania i opłacania odsetek na zasadach i w wysokości określonej przepisami ustawy ordynacja podatkowa (t. j. Dz.U. 2015, poz. 613),

-kosztów upomnienia w łącznej kwocie 81,20 złotych,

-kosztów egzekucyjnych w łącznej kwocie 186,70 złotych.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Lublinie wniósł S. K. wskazując, że w decyzji nie podano dokładnie, czego dotyczą te należności, jakich okresów oraz jakich osób dotyczą obciążenia z tytułu nieopłaconych składek. Zarzucił, że działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych są przedwczesne i niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 9 grudnia 2016 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że poza sporem pozostaje, iż S. K. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Z tytułu jej prowadzenia, wnioskodawca podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i zobowiązany był do opłacania składek za siebie oraz za zatrudnianych pracowników.

W związku z nieopłaceniem składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, na koncie płatnika S. K. powstało zadłużenie.

Nie jest kwestionowane, że decyzją z dnia 11 września 2012 roku, znak(...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. określił stan należności dłużnika S. K. z tytułu zaległych składek, na łączną kwotę 18 645,17 złotych, w tym z tytułu:

- składek na ubezpieczenie społeczne za okres kwietnia 2012 roku do lipca 2012 roku w łącznej kwocie 13 126,83 złotych,

- składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od kwietnia 2012 roku do lipca 2012 roku w łącznej kwocie 3 606,26 złotych,

- składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od kwietnia 2012 roku do lipca 2012 roku w łącznej kwocie 850,08 złotych,

- odsetek za zwłokę na dzień 6 września 2012 roku w łącznej kwocie 460 złotych;

- kosztów upomnień w łącznej kwocie 62,40 zł

- kosztów egzekucyjnych w łącznej kwocie 540 zł (decyzja k. 1 akt ZUS).

Kolejną decyzją z dnia 24 października 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych określił stan należności dłużnika S. K. z tytułu zaległych składek, na łączną kwotę 42 707,10 złotych, w tym z tytułu:

- składek na ubezpieczenie społeczne za okres od sierpnia 2012 roku do kwietnia 2013 roku w łącznej kwocie 29 221,05 złotych,

- składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od sierpnia 2012 roku do kwietnia 2013 roku w łącznej kwocie 7 835,04 złotych,
- składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od sierpnia 2012 roku do kwietnia 2013 roku w łącznej kwocie 1 834,01 złotych,
- odsetek za zwłokę na dzień 23 października 2013 roku w łącznej kwocie 3 460 złotych,
- kosztów upomnień w łącznej kwocie 184,80 złotych,
- kosztów egzekucyjnych w łącznej kwocie 172,20 złotych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych określił stan należności dłużnika za kolejne okresy to jest od października 2011 roku do marca 2012 roku w kwocie łącznej 30 435,39 złotych (decyzją z dnia 22 maja 2012 roku), od kwietnia 2012 roku do lipca 2012 roku w łącznej kwocie 18 645,17 złotych (decyzją z dnia 11 września 2009 roku) oraz od sierpnia 2012 roku do kwietnia 2013 roku w łącznej kwocie 42 707,10 złotych (decyzją z dnia 24 października 2013 roku). Na powyższe kwoty składały się należności z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, odsetki za zwłokę liczone na dzień wydania poszczególnych decyzji oraz koszty upomnień i koszty egzekucyjne. Po rozpoznaniu odwołania od powyższych decyzji, wyrokiem z dnia 26 marca 2015 roku, uzupełnionym wyrokiem z dnia 27 lipca 2015 roku w sprawie VII U 3033/12 Sąd Okręgowy w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania wnioskodawcy.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dowody z dokumentów, których treść nie była kwestionowana przez strony w toku procesu. W toku postępowania wnioskodawca nie przedstawił żadnych dowodów na okoliczność swoich twierdzeń. Nie udowodnił, że opłacał składki regularnie i w pełnej wysokości oraz że regulował odsetki od nieopłaconych składek. Nie wskazał, kto dokonywał obliczeń należnych składek za kolejne okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu, czy istniały przerwy w prowadzeniu tej działalności i ewentualnie z czego wynikały, czy posiadał w spornych okresach inny tytułu ubezpieczenia, czy zatrudniał pracowników, w jakiej liczbie i czy polegali oni obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym.

Sąd Okręgowy zważył, że fakt podlegania przez wnioskodawcę ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresach ujętych w decyzji był w sprawie bezsporny i niekwestionowany w toku postępowania.

Sąd Okręgowy orzekł, że zgodnie z dyspozycją art. 46 ust. 1 oraz art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. 2016, poz. 963 ze zm.) płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy a także przysyłać deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłaca składki za dany miesiąc.

Zgodnie z przepisem art. 23 ust. 1 ustawy od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 roku ordynacja podatkowa (Dz. U. 2015, poz. 749 ze zm.).

Na zasadzie art. 32 ustawy systemowej, do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

Zgodnie z treścią art. 46 ust. 1 ustawy systemowej, płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obliczać, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy

miesiąc kalendarzowy. W przypadku opłacania składek po terminie płatnik składek obowiązany jest do obliczenia i zapłaty odsetek za zwłokę, przy czym odsetki te obliczane są od dnia następującego po dniu upływu płatności składek (art. 23 ust. 1 cyt. ustawy). Na mocy delegacji art. 49 ust. 1 cytowanej ustawy, szczegółowe zasady i tryb postępowania w sprawach rozliczania składek uregulowane zostały rozporządzeniem Rady Ministrów z 18 kwietnia 2008 roku w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2008, Nr 78, poz. 465 ze zm.).

Obowiązek naliczenia odsetek za zwłokę nie jest zależny od okoliczności powstania zaległości składkowej, ani od woli stron stosunku ubezpieczeniowego. Jak wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne wynikają ze zobowiązania powstającego z dniem zaistnienia zdarzenia, z którym przepisy prawa ubezpieczeń społecznych łączą powstanie takiego zobowiązania. Obowiązek samoobliczenia i opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne powstaje zatem z mocy samego prawa za każdy okres ubezpieczenia (miesiąc kalendarzowy), a ewentualna decyzja organu ubezpieczeń społecznych ustalająca wysokość zobowiązania składkowego lub zaległości z tytułu nieopłaconych w terminie zobowiązań składkowych (oraz wysokości odsetek) ma charakter wyłącznie deklaratoryjny. Oznacza to w szczególności, że zaległości w opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne powstają każdorazowo w datach zaktualizowania się obowiązku samoobliczenia i opłacenia składki na ubezpieczenie społeczne w terminach określonych w przepisach prawa ubezpieczeń społecznych. Inaczej rzecz ujmując, nieopłacona w ustawowo określonym terminie składka na ubezpieczenie społeczne powoduje powstanie od tej daty zaległości składkowej z mocy samego prawa (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2006 roku, I UK 126/06, OSNP 2007 nr 21 - 22, poz. 331; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2008 roku, I UK 187/07, OSNP 2009/7-8/104, uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 13 maja 2009 roku, I UZP 4/09, OSNP 2009/23-24/319).

Na wnioskodawcy, który prowadził działalność gospodarczą i który był płatnikiem składek spoczywał obowiązek obliczania, rozliczania oraz opłacania należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy. Na S. K. spoczywał również ciężar dowodu, że należne składki opłacił w terminie lub, że winien je opłacić w innej wysokości niż to wskazał organ rentowy. Wnioskodawca jednak takiego dowodu nie przedstawił. Wbrew jego twierdzeniom, w niniejszej sprawie organ rentowy dokonał rozliczenia konta ubezpieczonego, wyraźnie stwierdzając, za jakie okresy wnioskodawca nie uiścił należnych składek w terminie i określił wysokość zaległych składek oraz odsetek z tytułu zwłoki. W toku postępowania wnioskodawca wskazywał, że organ rentowy nie określił dokładnie, jakich okresów dotyczą zaległości oraz za jakie osoby. Twierdzenia te zostały przez odwołującego podniesione w złożonym odwołaniu oraz w piśmie procesowym z dnia 31 marca 2016 roku. Odwołujący nie przedstawił przed Sądem żadnego dowodu na powyższą okoliczność, co powinien uczynić, mając na uwadze treść art. 6 k.c. oraz art. 3 i 232 k.p.c. To płatnik powinien w postępowaniu przed sądem nie tylko podważyć trafność poczynionych przez organ rentowy ustaleń, ale również wskazać na okoliczności i fakty znajdujące oparcie w materiale dowodowym, z których możliwym byłoby wyprowadzenie wniosków i twierdzeń zgodnych z jego stanowiskiem reprezentowanym w odwołaniu od decyzji. Tymczasem, w przeciwieństwie do organu rentowego, który przedstawił stosowne dowody uzasadniające jego stanowisko o wysokości zaległości na koncie płatnika z tytułu należnych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz fundusz pracy, ubezpieczony nie wskazał żadnych dowodów na poparcie swoich twierdzeń. Zakład Ubezpieczeń Społecznych uzasadniając swoje stanowisko wskazał, że ustalenia wysokości zaległości dokonał w oparciu o informacje zawarte na koncie ubezpieczonego i koncie płatnika składek prowadzonym w formie elektronicznej, które stosownie do brzmienia art. 34 ust. 2 ustawy systemowej są środkiem dowodowym w postępowaniu administracyjnym i sądowym z zakresu ubezpieczeń społecznych. Przepis ten przesądza, że informacje zawarte na koncie ubezpieczonego i koncie płatnika składek, bez względu na to, czy zostały przekazane do ZUS w formie dokumentu pisemnego, czy też w formie dokumentu elektronicznego, mają walor środka dowodowego w postępowaniu administracyjnym i sądowym. Takich okoliczności uzasadniających jego przeciwne stanowisko, wnioskodawca w toku niniejszego postępowania nie przedstawił.

Od tego wyroku apelację wniósł wnioskodawca S. K. zaskarżając wyrok w całości. wyrokowi zarzucał sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz naruszenie przepisów prawa powołanego

w motywach zaskarżonego wyroku polegające na bezzasadnym przyjęciu dokumenty jako wiarygodne i wystarczające. Ponadto zarzucał naruszenie art.233 § 1 kpc poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego i art.228 kpc polegające na nieudowodnieniu faktu, że dokumenty na podstawie których został wydany wyrok stanowią dokumenty zaakceptowane przez pozwanego. W uzupełnieniu apelacji dodatkowo zarzucał:

1. naruszenie art.5 kc przez jego niezastosowanie przy wydawaniu rozstrzygnięcia w sytuacji, gdy okoliczności sprawy wskazują na trudną sytuację materialną wnioskodawcy jak i stan zdrowia uniemożliwiający mu obronę jego praw;
2. naruszenie art.233 § 1 kpc poprzez dokonanie oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sposób jednoznacznie korzystny dla organu ZUS, a także wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosków sprzecznych z zasadami rozliczeń płatnika z ZUS w sposób prawidłowy, a także braku wezwań do zapłaty zaległych składek, co wskazuje na nieprawidłowości w procesie dochodzenia należności przez ZUS i niemożność wypowiedzenia się dłużnika co do zapłaty składek jeszcze na etapie postępowania przed organem ZUS.

Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i nie zasługuje na uwzględnienie, a jej zarzuty i uzasadnienie świadczą o niezrozumieniu istoty sprawy.

Istotą sprawy było ustalenie, czy płatnik składek – S. K. ma zadłużenie z tytułu nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusze Pracy i Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Tego przedmiotu dotyczyła zaskarżona decyzja stwierdzająca wysokość zadłużenia wraz z odsetkami obliczonymi do dnia jej wydania i kosztami egzekucyjnymi. Skarżący w odwołaniu nie kwestionował zadłużenia i nie podniósł żadnych zarzutów odnoszących się do przedmiotu sprawy. Zgłaszane przez niego zastrzeżeń co do braku rozstrzygnięcia w zaskarżonej decyzji o okresach, za jakie były naliczane składki oraz z jakiego tytułu zostały przez Sad Okręgowy wyjaśnione poprzez przytoczenie rozstrzygnięcia zawartego w kolejnych decyzjach organu rentowego dotyczącego zaległości płatnika. Granice rozpoznania sprawy przez Sąd określa treść decyzji organu rentowego i zakres odwołania wniesionego od tej decyzji. Sąd zatem ogranicza się do rozstrzygnięcia, czy decyzja została wydana prawidłowo i czy odwołanie wnioskodawcy od decyzji jest zasadne. Decyzja organu rentowego dotyczyła wyłącznie stwierdzenia wysokości zadłużenia, a we wniesionym odwołaniu wnioskodawca nie kwestionował tych ustaleń, podnosił jedynie, że decyzja (wbrew jej treści) nie zawiera określenia za jakie okresy ubezpieczenia są naliczone składki ani tego, czy dotyczą one wyłącznie wnioskodawcy, czy też jego pracowników.

Sąd Apelacyjny nie stwierdza żadnych uchybień w postępowaniu Sądu I instancji i zarzucanego naruszenia przepisów Kodeksu Postępowania Cywilnego. Wbrew zarzutom apelacji Sąd odniósł się do wszystkich okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, tym bardziej, że skarżący nie podnosił żadnych zarzutów do sposobu obliczenia zadłużenia i stan faktyczny będący podstawą wydania zaskarżonej decyzji był bezsporny. Nie zachodziła więc potrzeba dokonywania analizy stanu faktycznego i oceny dowodów, których zresztą skarżący nie przedstawiał, bowiem nie zachodziła taka konieczność wobec braku sporu co do rozstrzygnięcia zawartego w decyzji. Zarzuty apelacji są całkowicie chybione i nie odnoszą się do istoty sprawy.

Nietrafne jest powołanie się pełnomocnika wnioskodawcy na zasady współżycia społecznego. Przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego. Rygoryzm prawa publicznego nie może być łagodzony konstrukcją nadużycia prawa podmiotowego przewidzianą w art. 5 k.c.. Zarzut ten (nadużycia prawa podmiotowego, albo czynienia ze swego prawa podmiotowego użytku niezgodnego z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa) w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych musiałby być odniesiony do czynności organu rentowego, który - wydając decyzję - nie korzysta ze swoich praw podmiotowych (regulowanych prawem prywatnym - Kodeksem cywilnym), lecz realizuje ustawowe kompetencje organu władzy publicznej. Z tych przyczyn zarzut naruszenia art. 5 KC jest niezasadny. Zgodnie

z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych art. 5 k.c. nie ma zastosowania, zaś materialnoprawną podstawą orzeczeń w tych sprawach mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z 19 czerwca 1986 r., II URN 96/86, Służba Pracownicza 1987 nr 3; wyrok z 29 października 1997 r., II UKN 311/97, OSNAPiUS 1998 nr 15, poz. 465; wyrok z 26 maja 1999 r., II UKN 669/98, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 597 - notka; wyrok z 12 stycznia 2000 r., II UKN 293/99, OSNAPiUS 2001 nr 9, poz. 321 - notka, postanowienie z 26 maja 1999 r., II UKN 670/98, niepublikowane). gdyż przepis ten może mieć bowiem zastosowanie w postępowaniu administracyjnym, o ile konkretny przepis prawa materialnego do niego odsyła. Przepisy dotyczące ubezpieczenia społecznego nie przewidują stosowania art. 5 KC.

Z tych względów i na mocy art.385 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.

Orzeczenie o kosztach Sąd Apelacyjny oparł na przepisach § 8 pkt 5 w związku z § 16 pkt 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U.2016.1715)